

Saopštenje za javnost: Srbija u donjoj polovini svetske liste na Indeksu percepcije korupcije Transparency International

Transparentnost Srbija (članica međunarodne organizacije Transparency International) predstavila je danas **Indeks percepcije korupcije (CPI) 2019**. CPI je najpoznatije globalno rangiranje zemalja po percepciji korupcije u javnom sektoru. **Srbija se i dalje smatra zemljom u kojoj je nivo korupcije visok** jer ima **39 od idealnih 100 poena**. Sa tim skorom Srbija sada zauzima **mesto u donjoj polovini** svetske liste - jer je **91. od 180 zemalja**. Iako borba protiv korupcije i dalje slovi kao jedan od prioriteta, skor Srbije je potpuno isti kao i u CPI 2018, a bitnijih promena nije bilo duže od decenije.

Po oceni Transparentnosti, stagancija Srbije u istraživanjima o korupciji je najmanje što se može očekivati u situaciji u kojoj Vlada otvoreno krši i relativizuje antikorupcijska pravila koja je sama predložila, a tužilaštvo ne daje jasne odgovore na javno iznete i dokumentovane sumnje na korupciju.

Koncentrisana politička moć i podrška građana za borbu protiv korupcije nisu iskorišćeni za jačanje institucija i vladavine prava, što bi obezbedio da sistem odgovornosti funkcioniše bez obzira na postojanja „političke volje“, a pogotovo bez „političkog naloga“. Antikorupcijska strategija za period 2013. - 2018. u kojoj je najavljena „nulta tolerancija korupcije“ i Akcioni plan za poglavlje 23 EU integracija (2016-2018) nisu ispunjeni, a o razlozima za te propuste nije vođena rasprava u Skupštini.

I pored toga što su ocene Evropske komisije i međunarodnih posmatrača često bile kritičke, pritisak nije bio dovoljno snažan da bi doveo do bitne promene stanja. To se pokazalo i na primeru izmene četiri zakona koji su od značaja za finansiranje kampanje i sprečavanje zloupotrebe javnih resursa za partijske svrhe, iz decembra 2019. Naime, tim izmenama nisu otklonjeni čak ni oni problemi na koje je Srbiji još 2016. ukazao ODIHR, iako se u proces dijaloga oko izbornih uslova uključio i Evropski parlament.

Tokom proteklih 12 meseci je dugogodišnje ignorisanje zakonske obaveze Vlade da direktore javnih preduzeća i pomoćnike ministara izabere na konkursu prerاسlo u otvorene tvrdnje da je politička kontrola vršilaca dužnosti, koji se mogu zameniti bilo kad i bez bilo kakvog obrazloženja, u stvari dobra stvar. Kao veliki problem ostaje i nedovoljna transparentnost rada, uz porast broja rešenja Poverenika za informacije koja su ostale neizvršena.

Mehanizmi za suzbijanje korupcije su suspendovani kod ugovaranja najvećih infrastrukturnih projekata. Pored međudržavnih sporazuma, koji se već duže vreme koriste za izbegavanje nadmetanja, nadzora i transparentnosti, tokom 2019. je doneto i nekoliko „zakona za jedan projekat“ koji imaju sličan efekat. Pored moguće štete po budžet zbog zaključivanja ugovora pod uslovima koji nisu provereni na tržištu, na ovaj način se nanosi nenadoknativa šteta poverenju u pravni poredak.

Detaljnije o Indeksu percepcije korupcije i rezultatima

Indeks percepcije korupcije već dvadeset petu godinu za redom sačinjava vodeća antikorupcijska organizacija na globalnom nivou, Transparency International. Ove godine je rangirano 180 zemalja i teritorija, isto kao i godinu dana ranije. Zemlje se boduju na skali od 100 (veoma čiste) do 0 (veoma korumpirane). **Srbija je ove godine plasirana na 91. mesto (prošle godine 87), sa skorom od 39, što je ista ocena kao i prethodne godine**. Ovo mesto delimo sa **Turskom**. Pad za četiri mesta je doveo do toga da se Srbija nađe **na donjoj polovini svetske liste**, gde je poslednji put bila 2006. godine.

Promene skora Srbije su minimalne već duže od decenije. Sa skorom od 39, **Srbija je u grupi zemalja sa raširenom korupcijom** (ispod 50). Ovaj skor nas smešta **četiri poena ispod svetskog proseka (43) i**

19 poena ispod proseka našeg kontinenta, a 27 poena iza proseka onog dela Evrope čiji deo želimo da postanemo.

Na vrhu liste se nalaze **Novi Zeland i Danska sa 87 poena**, a na dnu **Somalija sa 9, Južni Sudan sa 12 i Sirija sa 13**. Među bivšim socijalističkim zemljama Evrope najbolje je plasirana **Estonija** sa skorom od 74, a iz bivše SFRJ **Slovenija** sa 60. Od zemalja šireg regiona koje nisu članice EU najbolja je percepcija o **Gruziji** (56). **Crna Gora** je dobila bolje ocene (45) dok su nešto lošije od Srbije rangirane **Bosna i Hercegovina (36), Severna Makedonija i Albanija (35)**. Za **Kosovo** se rade posebna istraživanja i ocena je **36**.

Pri izradi CPI se uzima u obzir 13 relevantnih istraživanja koja mere percepciju o korumpiranosti javnog sektora. Ta istraživanja predstavljaju mišljenje ili utisak koji o korumpiranosti državnih funkcionera i javnih službenika imaju oni koji sa njima posluju ili koji o tome savetuju poslovne ljude, vlade i međunarodne institucije. Istraživanja moraju biti objavljena u poslednja 24 meseca i moraju postojati makar tri takva izvora podataka da bi zemlja/teritorija bila rangirana.

Srbija je ove godine obuhvaćena sa ukupno osam relevantnih istraživanja (isto kao za 2018), što garantuje još viši stepen pouzdanosti nalaza, kao i uporedivost podataka sa onima iz ranijih godina. Korišćeni su Global Insight Country Risk Ratings, Bertelsmann Foundation, World Economic Forum, Economist Intelligence Unit, Freedom House, International Country Risk Guide, World Justice Project Rule of Law Index i Varieties of Democracy Project.

Od istraživanja koja su relevantna za Srbiju, pet su objavljena u 2019, dva u 2018, i jedno u 2020 (pojedina su sprovedena tokom 2018. godine). Ocene po pojedinim istraživanjima kreću se u rasponu od 34,93 do 43,07. Standardna devijacija je (2.48).

U saopštenju Transparency International povodom promocije CPI se posebno ističe na potrebu rešavanja problema političke korupcije. TI ukazuje da one zemlje koje imaju sveobuhvatna pravila o finansiranju izborne kampanje i primenjuju ih u praksi, imaju CPI skor od 70, dok je kod onih zemalja koje ili nemaju takve propise ili ih slabo primenjuju prosek upola manji. Srbija je jedna od zemalja koje imaju brojna pravila u vezi sa finansiranjem stranaka i kampanja, ali su ona ostala mrtvo slovo na papiru.

Za rešavanje problema političke korupcije, TI između ostalog predlaže kontrolu finansiranja kampanja, preispitivanje preferencijalnog tretmana kod zaključivanja ugovora sa državom, regulisanje sukoba interesa, uređeno lobiranje i otvoreni proces donošenja odluka, jačanje integriteta izbornog postupka, podršku aktivnostima civilnog društva, uzbunjivača i medija i poštovanje načela podele vlasti.

Podsećamo da je Srbija tokom prethodne godine po prvi put uredila lobiranje i menjala zakone koji uređuju sukob interesa javnih funkcionera i finansiranje kampanje, ali da te reforme nisu iskorišćene da se poveća javnost procesa donošenja odluka, da se spreči vođenje „funkcionerskih kampanja“, da se poveća transparentnost finansiranja i odgovornost Agencije za borbu protiv korupcije za propuste ili selektivnost u vršenju kontrola.

Transparentnost – Srbija,

Beograd,

23. januar 2020.